

INFORMACE O CHARTĚ 77

ročník desátý (1987) - č. 15

Dokument Charty 77 62 87 O sjezdech uměleckých svazů	2
63 87 (Dopis prezidentu ČSSR)	4
64 87 Ke dni 28. října	5
65 87 K novým pokusům o ekonomickou reformu	6
66 87 Represe proti signatářům Charty 77 a dalším občanům	9
Sdělení VONS č. 695 (Represe v souvislosti se Slovem ke spoluobčanům)	11
697 (M.Mrvý znova odsouzen)	12
698 (Soud potvrdil výpověď J.Strejcové)	14
699 (Katolický kněz R.O.Janík na svobodě)	15
700 (Nezák. odnětí věci F.Stárkoví)	15
701 (P.Miňo odsouzen)	15
702 (Další represe proti Lidovým novinám)	15
Dopis čtyř Chartistů předsedovi vlády	16
Stížnost J.Gruntoráda	17
Vyhliásenie k deportáciám Židov zo Slovenska	18

Krátké zprávy: Návštěva estonského spisovatele - E.Kulka se domáhá práva T.Hradílek píše prezidentovi republiky - Čmyl R.Batička	20
---	----

Datum posledního textu, zařazeného do tohoto čísla: 10.11.1987	20
--	----

Informace o Chartě 77 vydává nezávislá redakční skupina signatářů Charty 77

Petr Uhlík, Anglická 8, 120 00 Praha 2

Charta 77|62|87 O sjezdech uměleckých svazů

V první polovině letošního roku proběhly sjezdy uměleckých svazů, jejichž postavení v československé společnosti je zakotveno v autorském zákoně, který je v § 40 definuje jako dobrovolné organizace autorů a výkonných umělců. Některým z těchto sjezdů předcházela aktivita členstva, vyvolaná očekáváním změn, jiné proběhly bez zřejmého zájmu členstva a kulturní obec je ani nevnímala. Vcelku však průběh sjezdů svědčil o tom, že vedení svazů byla dobře připravena jakýmkoli pokusům o změny zabránit.

Sjezd českých spisovatelů a federální sjezd československých spisovatelů v květnu nezanechaly v kulturním životě Československa žádné stopy. Celý průběh obou sjezdů - až na ojedinělé kritické hlasy, které nevyvolaly žádný dialog - potvrdil podřízenost spisovatelských organizací strnulé kulturní politice současné státní moci. Spisovatelé, jejichž díla jsou zveřejňována oficiálními nakladatelstvími, sdělovacími prostředky a divadelními jevištěmi, mlčí nadále jakožto občané i jako kriticky myslící lidé.

V červnu se konal sjezd Svazu českých architektů, na kterém se diskutovalo otevřeně o krizi české architektury. Technická zaostalost a ekonomické podmínky ve stavebnictví způsobily, že architekti se vůči investorům nemohou prosadit, a zejména výstavba bytů po architektonické stránce upadá. Bezradnost, bezkonceptnost a přizpůsobivost vedení svazu způsobily takový pokles autority architektury a vyvolaly takovou skepsi vůči perspektivám této profese, že dokonce klesá počet zájemců o studium architektury. Vedení Svazu českých architektů, které se proti tomuto vývoji nedokázalo vzepřít, se však před důsledky kritického ovzduší sjezdu pojistilo. Požadavek, vznesený před sjezdem, aby byla zavedena zásada tajného hlasování, se podařilo odrazit, a staronové vedení bylo opět zvoleno aklamací.

Mimořádný průběh měl sjezd dramatických umělců. Už delší dobu před sjezdem požadovali nejmladší divadelní umělci prostor pro svobodnou tvorbu svých inscenací. V předsjezdovém období vypracoval okruh dramatických umělců, soustředěný kolem "komise divadla mladého diváka Svazu českých dramatických umělců", kritickou analýzu podmínek současného divadla, která byla zveřejněna v časopise Scéna. Dramatičtí umělci v ní kritizovali strnulost sítě současného divadelnictví, která brání vzniku souborů, založených na generační a názorové spřízněnosti. Poukázali na rozbujelost ekonomicky nákladné administrativy, jež by už zřejmě byla schopna fungovat bez divadel a kterou často vedou lidé, dosazení odjinud, kteří divadlu nerozumějí. Zásahům této administrativy padá za oběť řada závažných divadelních her a inscenací. Podobnou cestou se z české divadelní kultury ztratila mnohá jména a řadu let se vytváří dojem, jakoby tito lidé a jejich díla v české kultuře nikdy neexistovali. Mladí dramatičtí umělci také požadovali, aby byla uznána odpovědnost divadla vůči vlastní tvorbě bez poručníkování a bez zasahování nadřízených institucí.

Někteří ze spoluautorů kritické analýzy podmínek současného divadla, kteří nebyli na sjezd delegováni, byli pozváni jako hosté, někteří se sjezdu nemohli zúčastnit vůbec. Mezi pozvanými chyběli ovšem divadelní umělci nejvíce diskriminovaní, jako např. zasloužilá umělkyně Vlasta Chramostová. Diskuse na sjezdu byla různými způsoby omezována, takže autoři kritické analýzy podmínek v českém divadelnictví nemohli plně tlumočit podněty, kvůli kterým na sjezd přišli. Podařilo se však prosadit usnesení, že budou svolány dvě konference, na nichž dramatičtí umělci projednají naléhavé problémy divadel, dramaturgie i samotného svazu, jež sjezd neprojednal.

Mimořádně široký veřejný ohlas měl diskusní příspěvek národního umělce Miloše Kopeckého, který svou kritičností předsednictvo sjezdu překvapil a sklidil potlesk delegátů. Diskusi však nevyvolal. Ti, kdo mu zatleskali, na závěr sjezdu znova zvolili staronové vedení svazu.

Nejprávznější pro stav kultury a pro možnosti, jaké tvůrcům pracovníkům poskytuje dnešní situace, byl sjezd Svazu českých výtvarných umělců. Před sjezdem tohoto svazu, který proběhl v březnu letošního roku a trval pouze dva dny,

se rozvinula mimořádně široká aktivita výtvarníků od nejmladších až po nejstarší a prakticky celá výtvarná obec v Praze, v Brně a na jižní Moravě zaujala k vedení, které řídilo svaz od roku 1970, osud kritický postoj.

Nepočetná skupina funkcionářů svazu, jenž představovala jeho vedení, založila dnešní Svaz českých výtvarných umělců v roce 1970 poté, kdy byl legitimní svaz za tak řečené "normalizace" administrativním rozhodnutím bez souhlasu jeho 3 418 členů zlikvidován. Tehdejší tak zvané "zdravé jádro" založilo svaz nový a zavedlo segregační princip, jímž se podmínky výtvarných umělců podstatně lišily od podmínek v ostatních svazech. Nový svaz přijímal členy výhradně podle politických kritérií a přijal jich první léta jen šedesát. Další profesionální výtvarní umělci byli pouze registrováni při českém fondu výtvarných umění. Ještě roku 1975 měl svaz českých výtvarných umělců pouze 293 členy, teprve v období 1975-1985 vzrostl jejich počet na 1 350. I v průběhu tohoto "rozširování" členské základny byla Praha, tradiční středisko české výtvarné kultury, diskriminována. Počet nečlenů, registrovaných při českém fondu výtvarných umění, mezičim vzrostl přílivem mladších umělců na 4 200. Kromě toho existuje početná skupina profesionálních výtvarných umělců, a to mladších i starších, jímž je odepřena i tato minimální ochrana. Profesionální výtvarní umělci jsou tedy rozděleni do tří vrstev: jsou to členové svazu, kteří teoreticky požívají práv, zaručených autorským zákonem, ale vzhledem k despotickým praktikám funkcionářů vedení svazu jich mohou užívat jen v omezeném rozsahu; druhou, a to nejpočetnější vrstvu, představují výtvarní umělci registrovaní českým fondem výtvarných umění, kteří jsou svých autorských práv zbabeni, takže s nimi například o koupi jejich děl nikdo nejedná, ale požívají alespoň ochranu před zákonem tak jako umělečtí řemeslníci; třetí vrstvu představují profesionální výtvarní umělci, kterým je odepřena i registrace, takže jako výtvarní umělci nemají vůbec žádná práva - ani autorská, ani občanská.

Touto segregací, která způsobila, že i starí uznávaní mistři se ocitli v situaci bezprávných lidí, si vedení svazu osvojilo absolutní moc nad veškerým výtvarným děním. Zlikvidovalo nejvýznamnější středisko české výtvarné kultury tím, že znemožnilo pražské organizaci výtvarných umělců jakoukoliv činnost. Výtvarní umělci v hlavním městě republiky se po celých sedmnáct let nemohli scházet, nemohli projednávat profesionální otázky, pořádat výstavy, vyslovit se k výtvarným problémům pražského životního prostředí atd. Současně s likvidací původního svazu a se založením svazu segregačního došlo k likvidaci většiny odborných výtvarných časopisů a výtvarného nakladatelství. Tím byl přerušen přístup k informacím, byla vyloučena možnost svobodného dialogu a veškerý výtvarný život byl podřízen skupině členů vedení, kteří sami rozhodovali v tajných jednáních e tajných nákupech výtvarných děl, o neveřejných a neanonymních soutěžích, o rozdělování stipendií a příjmeck, o jmenování uměleckých komisi, odpovědných pouze jim, o výstavách, o přidělování ateliérů atd. Výstavy, které unikaly kontrole vedení svazu, byly zakazovány i v případech, kdy proti nim místní ani státní orgány neměly námitek. Tak bylo z podnětu vedoucích funkcionářů svazu zakázáno nebo hned po vernisáži přerušeno nejméně dvacet vystav.

Jediným regulérním setkáním výtvarných umělců v období před sjezdem byl aktiv výtvarníků jihomoravského kraje. Odtud i od jiných výtvarných umělců, mladých i starších, od jednotlivců i od skupin, přicházela vedení svazu před sjezdem či přímo sjezdu řada návrhů a požadavků, svědčících o tom, že stav výtvarné kultury a poměry ve svazu jsou neúnosné. V dopisech, rezolucích a peticích, adresovaných sjezdu, se opakovaly mimo jiné požadavky, aby byl zrušen segregacní systém dělení výtvarníků na členy svazu a na umělce registrované při českém fondu výtvarných umění, který je v rozporu s autorským zákonem, aby byla obnovena diskuse o problémech české výtvarné kultury a možnost sdružování výtvarníků uvnitř svazu, aby bylo obnoveno výtvarné nakladatelství a odborný výtvarný časopis, aby byly obnoveny veřejně anonymní soutěže a zveřejnovány jejich výsledky atd. atd., zkrátka požadavky, které se nezasvěcenému mohou zdát nepochopitelné, protože obsahují samozřejmosti, bez jakých žádná výtvarná kultura a tvůrčí práce nemohou existovat.

Je pozoruhodné, jak často se v dopisech a v peticích, zaslanych sjezdu, a v diskusních příspěvcích, které nesměly být na sjezdu předneseny, opakoval požadavek, aby byly ve svazovém měřítku zveřejněny stanovy svazu a pravidelné zprávy o hospodaření finančními prostředky svazu a fondu. I takovéto základní informace vedení členstvu utajovalo.

Sjezdu byl mimo jiné adresován dopis nazvaný "Delegátum sjezdu", podepsaný 27 předními výtvarnými umělci, mezi nimiž byli národní umělci i mladí výtvarníci. Předsednictvo sjezdu chtělo nejdříve přečtení dopisu zabránit. Nakonec je však muselo přece jen připustit, ale delegát, který text četl, byl přerušován a čtení nedokončil. Dalších osm rezolucí, podepsaných výtvarnými umělci z různých míst republiky a adresovaných sjezdu, předsednictvo delegátum jednojdeše utajilo. Z delegátů sjezdu, kteří se přihlásili do diskuse, mohli vystoupit jen ti, kterým to předsednictvo podle vlastního výběru dovolilo, a navíc v takovém pořadí, které předsedající tajemník svazu František Spilká určil. Požadavek, aby byly předneseny všechny diskusní příspěvky, byl zamítnut bez hlasování. Kandidátka ústředního výboru svazu byla rozdána teprve těsně před volbami a jednání o protikandidátce nebo o jednotlivých protikandidátoch bylo předsedajícím tajemníkem Františkem Spilkou bez diskuse zamítnuto.

Tak se stalo, že sjezd Svazu českých výtvarných umělců zvolil znova vedení, jemuž celá tvůrčí část výtvarné obce vyslovila nedůvěru. O pět měsíců později, v srpnu, proběhl sjezd federálního svazu výtvarných umělců a jeho průběhem potvrdil, že struktura, vzniklá v době tzv. "normalizace", kritice výtvarné obce odolala. Vedení, které si v uplynulých 17 letech vedlo tak svévolně a destruktivně, nemusí ani po sjezdu brát ohled na minění výtvarné obce. Jestliže těsně před sjezdem českého svazu na čas postrádalo pocit nekritizovatelnosti a absolutní moci, jemuž v uplynulých letech přivyklo, tak to neznamená, že výtvarná obec mohla očekávat jakoukoli podporu ve svém úsilí o nápravu. Výtvarným umělicům, jimž důsledky tzv. "normalizace" dodnes brání v užívání autorských práv, nezbývá, než aby se o sebe postarali sami a vytvořili si struktury, které je jejich bezprávného postavení zbaví.

Totéž v podstatě platí pro ostatní výkonné umělce a autory. Umělecké svazy, které jim mají sloužit jako jejich dobrovolné organizace, nejsou demokraticky řízeny a členstvo v nich nemůže uplatňovat žádný vliv. Žkuženosti umělců z posledních 17 let krom toho svědčí o tom, že podmínky v jejich svazech, a tím i podmínky jejich tvůrčí práce jsou ve stále větší míře ovlivnovány nikoli ministerstvem kultury nebo ideologickým oddělením ÚV KSČ, ale ministerstvem vnitra. Výkonné umělci a autoři, kteří nepožívají práv, stanovených autorským zákonem a jimž jsou kromě toho upírána práva, jež jim zaručuje Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech, by se měli svých práv účinně dovolávat a vytvářet si dobrovolné svazy a uskupení, které by je jejich bezprávného postavení zbavily.

Praha 26. října 1987

Jan Litomíský
mluvčí Charty 77

Libuše Šilhánová
mluvčí Charty 77

Josef Vohryzek
mluvčí Charty 77

*

Charta 77/63/87 (Dopis prezidentu ČSSR)

Prezidentu ČSSR
dr. Gustávu Husákovi
Hrad - Praha 1

Dáre prezidente,
dne 9. října 1987 Vám byla zaslána žádost o propuštění Pavla Wonky (nr. 23.1.1953, bytem Vrchlabí) z věznice v Minkovicích. Žádost byla podepsána 65 československými občany. Od jejího odeslání uplynuly bezmála tři týdny. Za tuto dobu se špatný zdravotní stav Pavla Wonky nijak nelepšil a také hrubé zacházení s ním se nezmírnilo. Při návštěvě matky paní Gerty Wonkové ve věznici mluvil trhavě, neustále plakal a mluvil o smrti, což neodpovídá jeho psychickému

ustrojení a chevání před uváděním. Opět si stýkalo na kruté zacházení. Nápravně výchovný ústav Minkovice je určen pro pachatele násilných trestních činů, zatímco Pavel Wonka je vězněn zejména za to, že se přihlásil jako nezávislý kandidát v minulých volbách.

Zprávy, které máme k dispozici, nasvědčují tomu, že Pavel Wonka je v důsledku krutého zacházení ve stavu psychického zhroucení. Další pobyt ve vězení může ohrozit jeho život.

Pene prezidente, upozorňujeme na nelichavost řešení situace Pavla Wonky a žádáme znova o jeho propuštění ze zdravotních důvodů.

Pokud nedostaneme v blízké době odpověď z Vaší kanceláře, budeme se muset obrátit na Mezinárodní červený kříž, případně na některou z institucí mezinárodního hnutí na obranu lidských a občanských práv, aby vyslaly své lékaře k přezkoumání zdravotního stavu Pavla Wonky.

Praha 27. října 1987

Jan Litomiský
mluvčí Charty 77

Libuše Šilhánová
mluvčí Charty 77

Josef Vohryzek
mluvčí Charty 77

*

Charta 77/64/87 Ke dni 28. října

Federální shromáždění ČSSR

Česká národní rada

Slovenská národní rada

Dvacátý osmý říjen 1918 patří k nejvýznamnějším dnům v dějinách českého a slovenského národa. Toho dne, řečeno slovy prvního zákona, "vstoupil v život samostatný stát československý".

Tím byly tehdy završeny kulturní a politické snahy o důslnější zajištění české národní existence, vystupované posléze i vojenským vystoupením legií na straně Dohody. Mluvčí slovenského národa, zdecimovaného odnárodiňováním, vyslovili se pro společnou existenci s národem českým.

Vznik státu byl zároveň náročnou výzvou. Znamenal vyřízení zcela nových úkolů, totiž dostát odpovědnosti občanů ve vlastním státě tváří v tvář nepřejejně složité situaci domácí a mezinárodní. Přijetím této výzvy dopívali Češi Slováci k místní, občanské a politické svrchovanosti, nepředstavitelné bez zavazujícího státního rámce. I neúspěchy a porážky, pokud byly důsledek přijetí této výzvy k nové odpovědnosti, patří k dědictví, kterého se nemůžeme a ani nechceme zříkat.

Jestliže ideály státní suverenity a svébytnosti stály u zrodu československého státu a obstaly v řadě nelehkých zkoušek, je naši povinností tento odkaz rozvíjet a naplnovat. Je proto samosjejmé, že přední političtí činitele by měli zájmy státu důsledně hájit. Naše účast ve spojeneckých a integračních seskupeních nesmí znamenat rezignaci na národní suverenitu a na naše vlastní zájmy. Je chybou, že v současné době nemá československá politika dostatek pevnosti a koncepčnosti, aby využila prostor, který se začíná otevírat.

Soudíme, že oficiální neúcta ke 28. říjnu 1918 s nedostatečnou ochotou hájit naše státní zájmy úzce souvisí. Nejdé nám přece toliko o slavení svátků, ale o to, aby naše republika měla ve světě důstojné zastání a aby se k ní její občané mohli a chtěli hrdehlásit.

V souvislosti s neoficiální neúctou tu musíme připomenout naprostou samozřejmost, totiž že další zákonodárné akty spojené s tímto datem, zejména federalizace v roce 1968, byly vyhlášeny záměrně právě při příležitosti výročí vzniku státu. Význam naší státnosti jako skutečnosti nejsákladnější měl tak být ještě programově zdůrazněn.

Potřebujeme dnes mnohé, v neposlední řadě dát výraz sdíleným hodnotám jako i všeobecně srozumitelným a přijímaným symbolům. Právě 28. říjen 1918 je jedním z mnoha takových hodnot, jedním z takových symbolů.

Proto důrazně žádáme, aby 28. říjen byl prohlášen za státní svátek ČSSR a aby byl vzpomínán a slaven jako den vzniku československé samostatnosti.

Praha 27. října 1987

Jan Litomiský
mluvčí Charty 77

Libuše Šilhánová
mluvčí Charty 77

Josef Vohryzek
mluvčí Charty 77

*

Charta 77/65/87 K novým pokusům o ekonomickou reformu

Předsedovi vlády ČSSR
Redakci Hospodářských novin
Redakci Rudého práva.

V současné době probíhá v čs. sdělavcích prostředcích diskuse k některým konцепcím ekonomické reformy.

Charta 77 si nečiní nárok odborně se vyjadřovat k těmto složitým otázkám. Přesto na její adresu došlo několik zajímavých podnětů, a to zejména od ekonomů, kterým je už 17 let jakákoli účast při řešení takových a podobných problémů znemožňována.

Řešení závažných otázek ekonomiky a potřebné proměny politickoekonomickeho klimatu naší země považujeme za důležité podmínky pro uplatňování hospodářských, sociálních a kulturních práv čs. občanů v blízké i vzdálené budoucnosti.

Z toho důvodu jsme se rozhodli položit několika ekonomům - současně signatářům Charty 77 či jejím příznivcům - tři otázky, které považujeme za důležité pro publicistické vyjádření názorů na připravované změny v čs. hospodářství.

Charta 77 jako občanská iniciativa se tím připojuje k diskusi týkající se návrhu zákona o podniku a k novým pokusům o ekonomickou reformu.

Praha 30. října 1987

Jan Litomiský
mluvčí Charty 77

Libuše Šilhánová
mluvčí Charty 77

Josef Vohryzek
mluvčí Charty 77

O t á z k y

- 1) Obsahují návrhy na přestavbu hospodářského mechanismu takové stimuly hospodářského rozvoje, které by mohly zastavit a posléze překonat zaostávání čs. hospodářství za rozvojem hospodářsky rozvinutých zemí?
- 2) Mohou navrhované demokratizační prvky v návrhu zákona o podniku vyvolat nové a dostatečné iniciativy a podněty pracovních kolektivů k racionálnějšímu využití hospodářských zdrojů podniků?
- 3) Které jsou podle Vás mimoekonomické (např. sociální, kulturní, morální aj.) předpoklady a podněty k uskutečnění ekonomických přeměn a k všeestrannému rozvoji čs. společnosti?

Na první dvě otázky odpovídám: NE! On si snad u nás někdo myslí, že ANO?

Mám ale naději (či iluzi?), že se tím i u nás začíná prosazovat pokrok, který zlidší celou společnost.

Všechna ta hesla o intenzivním a vědecko-technickém rozvoji, o dosažení světové úrovně atp. se mohou uskutečnit jen potud, pokud se podaří překonat státní vlastnictví společenským a státní správu společenskou samosprávou.

Je to asi jediná cesta, aby se výrobci začali chovat k podnikovému a společnému jako ke svému a nikoli k cizímu. Praxe už naučí rozlišit mezi operativním řízením podniku odpovědnými vedoucími (od mistra až po ředitele) a demokratickými orgány, reprezentujícími kolektiv podniku jako jedné skupiny celé společnosti, která spravuje jednu část společenského, a tedy "všelidového vlastnictví", disponuje s ním a vykonává veškerou moc na svém působišti. U nich a od nich jsou tedy ředitel a jeho tým pověřeni, jimi jsou kontrolováni a jim jsou také odpovědní.

To je také jediný možný způsob, jak zabránit, aby se aparáty všeho druhu postupně osamostatnily, aby hájily především vlastní zájmy a nakonec panovaly nad celou společností.

Musí je ale vyloučit organizace výrobců vertikálně propojená od jednotlivého pracovního procesu přes podnik až na vrchol pyramidy "sdružených osobnosti". Ta by měla uplatňovat společenské vlastnictví výrobních prostředků, a také hned dohlédnout na ostatní funkce státu a jejich vykonavatele, aby sdruženým výrobcům nepřerostli přes hlavu a nemohli už nadále existovat jako velká skupina s vykorisťovatelským vztahem k výrobcům a jako velký manipulátor s jejich postavením ve společnosti, s jejich měšcem i svědomím.

To všechno ale předpokládá skutečně demokratickou socialistickou politiku.

Prof. Miroslav Kadlec

*

1. Ne.
2. Ne.
3. Zásadní přeměnu politického systému.

M M
(pracovník ČSAV)

*

1. O tom, že by takové stimuly a podněty měla ekonomická reforma přinést, psal M. Jakeš, tajemník ÚV KSČ, v Rudém právu někdy v polovině září t.r. Zatím se v současném systému řízení takové stimuly neprojevují. Naopak. To znamená, že reforma by měla tento stav zvrátit a překonat a vytvořit kvalitativně jiný systém. Jinak by neměla smysl. Negativní rysy a projevy našeho hospodářství jsou již každému zřejmé. Nedaří se je omezit tak jako dříve - politikou vytloukání klínu klínem. Taková politika znamená, že vezmeme prostředky tam, kde jsou, a dáme je tam, kde chybí. Tyto negativní projevy však mají své příčiny a genezi. Nejsou nicméně novým. Například zásoby v národním hospodářství - vzdor plánům na jejich snížení - neustále rostou. Dosáhly astronomických čísel a vysoko přesahují reální národní důchod. Je to anarchicky a živelný vývoj. Technický a technologický vývoj katastrofálně zaostává. Ekonomika má charakter chronicky nedostatkové ekonomiky. Vedle oficiální státní ekonomiky existuje ještě druhá, neoficiální ekonomika, ekonomika malouchů, obchodu pod pultem, protekcionářských a korupčních vztahů, a to dokonce i mezi podniky. Nivelizace v odměňování se neobjevila teprve dnes, ale je trvalou a houzevnatou tendencí celá desetiletí. A tak bychom mohli pokračovat... Je toho příliš mnoho. To vše by se tedy mělo ekonomickou reformou změnit. Zaostávání ve vědě a technice by se mělo změnit v pokrok a dynamický vývoj vědy a techniky. Nivelizace v odměňování by měla být překonána a výsledky práce by měly být odměňovány podle skutečných zásluh. Místo všeobecné pasivity a nezájmu veliké části pracujících by se měla prosadit osobní a skupinová aktivita ve všech oblastech hospodářství. Trvalá nerovnováha a nedostatkový trh by měly být překonány a vytvořena situace dynamické rovnováhy atd.

Předpokladem této změny je, že pracující člověk se bude cítit hospodářem ve vlastním domě a že bude funkci pečlivého, starostlivého, vzdělaného a pokrokového hospodáře moci také vykonávat. Tím jsme u jádra problému. Tímto směrem však nová ekonomická reforma zaměřena není.

Pracující člověk má pocit, že je pouhou námezdní pracovní silou v podniku, který patří státu. Stát zbyrokratizoval státní a družstevní vlastnictví, strhl na sebe řízení jako funkci vlastníka všeho bohatství v zemi, zbavil hospodářské podniky jejich dřívější samostatnosti a podnikatelské aktivity a v systému řízení prosadil neomezený centralismus a direktivní příkaz. Proto smysl reformy vidím v tom, že státní vlastnictví výrobních prostředků dostane postupně nový obsah a změní se ve všelidové vlastnictví, že socializace výrobních prostředků bude demokratickou socializací, že bude odstraněno zbyrokratizování státního i družstevního vlastnictví, že budou vytvořeny přímé a nikoli zprostředkováne kapitálové vztahy účasti a odpovědnosti pracujících na rozvoji společných

výrobních fondů a jejich využívání. Formy těchto změn se musí teprve hledat. Reforma - tak, jak je formulována - však tyto cíle neslèduje. Nemùže proto v ekonomice našeho státu dojít k zásadním kvalitativním změnám.

To ovšem neznamená, že současná ekonomická reforma je bezvýznamná. Již ta skutečnost, že k ní dochází a že je motivována snahou odstranit tendence v rozvoji národního hospodářství, je v určitém smyslu povzbudivá. Za nejvýznamnější součást reforaných návrhů považuji orientaci na osamostatnění podniků a jejich samofinancování, i když je tato orientace omezena a podmíněna úlohou center řízení. Tato orientace by se měla dále rozšiřovat a naplnovat novým obsahem. Bylo by správné, aby tato nová hospodářská síla dokázala prosadit svůj zájem při koncipování hospodářské politiky.

2. V prvé odpovědi je naznačena i odpověď na druhou otázkou. V návrhu zákona o podniku jsou demokratizační prvky v řízení značně omezeny. I veřejnost čiápe jejich uplatňování převážně jako volby některých hospodářských vedoucích. I to je však velmi omezeno mechanismem výběru kandidátů i samotných voleb. To znamená v oblasti hospodářské demokracie navrhující reforma jen nepatrné krůčky vpřed. Centrální hospodářská byrokracie si svou moc nad hospodářstvím žárlivě střeží. Změna hospodářské moci ve směru demokratizace se v podstatě neuskuteční. Přesto by navrhovaný zákon o podniku mohl vyvolat určité nové iniciativy a podnety, ale především v nejnižších třídách inovací, jako je například lepší hospodaření se surovinami, dílčí technologické změny, drobné investice apod.

3. Nejdůležitějším předpokladem uskutečnění ekonomických změn je podle mého soudu přeměna politického systému a způsobu uplatňování politické moci v hospodářském životě. Existující vztahy mezi politikou a ekonomikou se vyvíjejí jako jednostranné vztahy, jako podřízení ekonomiky monopolní politické moci a jejím zájmem. Beze změn v politice a ve vztazích politiky k hospodářskému řízení nemůže být ekonomická reforma správně zaměřena, její cíle budou deformovány právě tak jako jednotlivé její etapy a způsoby provádění. Ekonomická reforma bude nepochybně dlouhodobým procesem. Měla by se dále rozvíjet a zahrnovat hlubší a širší problémy, objevovat nové způsoby jejich řešení. Struktura politického systému by na tento proces měla velmi zhoubný vliv. Politika může mít velmi pozitivní význam, pokud bude odstraňovat překážky a vytvářet prostor tam, kde sama ekonomická reforma schopna není. Např. v oblasti mezinárodní politiky a vztahu mezi státy. Dále v oblasti demokratizace celé společnosti, včetně státní správy, kultury, sociálního života, ochrany životního prostředí, zákonodárství atd. Tam všude je zapotřebí, aby politika zprostředkovala a pomohla prosadit skutečné reformní záměry v ekonomice. K tomu by bylo ovšem zapotřebí, aby sama politika a její reprezentace prodělala zásadní přeměny. Aby se sama zbavila svých dirigistických způsobů řízení společnosti, odhodila privilegia, která si přisvojila, a sama se demokratizovala a revolucionarizovala.

Prof.ing. Věněk Šilhán, CSc.

* * *

1. Nikoli, tzv. komplexní dokument pro přestavbu hospodářského mechanismu ČSSR nevybocuje z mezi, které ve své práci "Stát a ekonomika" charakterizuje jako systémové prvky centrálně přidělového mechanismu. Základní z těchto prvků - makroekonomické bilančně ukazatelové plánování - siskává jen jinou podotu. Proto dosavadní negativní tendenze (nízká efektivnost, technické zaostávání, nevyhovující struktura, všeobecný pokles kultury výroby atd.) nebudou překonány. Naopak, zatím projektované změny v mechanismu fungování ekonomiky vytvázejí nová rizika; zejména pokud jde o možné zesílení inflačních tendencí.

2. Budou-li podniky i po "přestavbě" pracovat v prostředí, kde základní parametry efektivní nabídky a poptávky nebude určovat trh, tedy spotřebitel (ať už v této roli vystupuje občan, podnik či stát), ale centrální bilančně ukazatelový plán (třebaže s jinými ukazateli než dosud), sebedemokratičtější provedená volba ředitelů nebude níc platná. Základní stereotypy chování podniků

bude i nadále určovat převrácený "mini-max", paradoxně umožňující maximalizaci podnikového důchodu při minimalizaci jeho reálných výkonů.

Základním předpokladem reálné demokracie v hospodářství je ekonomické oddělení podnikové sféry od státu (např. vytvořením fondu společenského jmění a přechodem k instituci základního jmění podniku). Tím se nevylučuje, ale naopak teprve vytvářejí nezbytné podmínky pro skutečně účinné (a nikoli fiktivní) uplatňování plánově regulativní činnosti centra. (Jaképak je to dnes centrální řízení, když se už v druhém roce své realizace jeho základní nástroj - pětiletka - "rozrys", jak jeme toho právě, a nikoli poprvé, svědky?) Zveřejněná verze návrhu zákona o státním podniku to však svým nesmyslným pojetím "kmenového jmění" znemožňuje a "komplexní dokument" rovněž s ničím podobným nepočítá. Dosavadní řešení jsou poplatná dávno překonaným ideologickým klišé, jejichž přeskoumání a tvůrčí překonání se zatím vůbec nepřipouští, publikace odborných prací s touto tématikou není dovolena.

S tímto k reformě je na rozhodujících místech pouze ve slovech. Konečnou podobu dokumentů o přestavbě určují ti, kteří z ní mají největší strach. Můžete se pak divit, že se reforma dělá "jakoby"? Dokud se tohle nezmění, můžeme se dočkat jen další (kolikáté už?) poloreformy a jejího čebaku. A ideál socialismu, který za to vůbec nemůže, ale v jehož jménu se to děje, bude jen ještě více k plížení.

Zdislav Šulc

* * *

We vsem vyloženě ekonomický odborník, domnívám se však, že vzhledem k poznatkům získaným v době, kdy jsem ještě zastával technické funkce v zemědělství, i vzhledem k životním zkušenostem, jsem schopen na předložené otázky odpovědět.

1. Jestliže se "soubor opatření" z počátku 80.let považoval za mrtvě narozené dítě, současné návrhy na přestavbu jsou sice dítětem živým, ale značně neduživým. Největším problémem není ani tak to, že mnohé pozitivní prvky jsou okleštěny vyselikými doplňky, jako spíše to, že vlastně vše vyrůstá buď z velké neupřímnosti na bázi příslöví o nažrání vlku a celé koze, anebo z oné příslövečné kvadratury kruhu, kdy je snaha zdynamizovat hospodářství, aniž by byly ohroženy stávající společenské poměry a mocenské posty. Za takové situace jsou navrhované stimuly nedostačující.

2. V omezeném rozsahu mohou mají být pracující hospodáři v pravém smyslu slova, musí to být zároveň plnoprávní a plnokrevní občané.

3. Skutečná hluboká demokratizace celé společnosti, na jejímž počátku by byly zásadní kádrové změny, by probudila cílovatelskvo z apatie.

Ing. Tomáš Hradilek

* * *

Žávěřečná poznámka mluvčích Charty 77.: Diskuse k ekonomickým návrhům zřejmě nekončí. V posledních dnech října se mluvčím Charty 77 přihlásili další zájemci. Teprve po zveřejnění těchto dalších příspěvků anketu zhodnotíme.

Pozn. red.: Z technických důvodů zveřejňujeme v tomto čísle jen pět z prvních jedenácti odpovědí; další zveřejníme v příštích číslech.

*

Charta 77|86|87 Policejní represe proti signatářům Charty 77 a dalším občanům

Předsedové vlády ČSSR

Předsedové vlády ČSR

ČTK

V poslední době došlo v Praze a na jiných místech ČSSR k tvrdým zásahům kanám ze strany StB vůči signatářům Charty 77 a dalším občanům.

Dne 22.10. ve večerních a nočních hodinách přepadli příslušníci Státní bezpečnosti v Praze byty a pracoviště několika signatářů Charty 77 a odnali tam kromě mnoha knih a písemností i řadu cenných předmětů osobní potřeby (jako

rádia, videokazety, magnetofony, psací stroje aj.). Počínali si přitom způsobem, který je v rozporu s trestním řádem a jinými právními normami.

Do bytu Václava Bendy vnikli násilím v době, kdy tam byly přítomny pouze děti bez rodičů a neprokázali svou totožnost ani důvod přítomnosti. V bytě Petra Uhla a Anny Šabatové sebrali i tranzistorová rádia a knihy pro děti. Z bytu Jiřího Gruntoráda odnesli množství knih, písemností a předmětů, jejichž seznam nepořídili. Na pracovišti Františka Stárka předstírali, že jsou protipožární kontrola, vnikli za jeho nepřítomnosti do zamčené kotelny a z casbní skřínky mu odnesli součástky fotoaparátu a knihy oficiálně vydané v Československu.

Tepřve následující den byly postiženým doručeny příkazy k domovním prohlídkám, podepsané vyšetřovatelem StB a nečitelnou šifrou městského prokurátora. Pak následovala řada výslechů. Domovní prohlídky i výslechy byly odůvodněny údajným trestním stíháním, zahájeným 22.10. 1987 ve věci přípravy pobuřování, k níž mělo dojít rozmnožením dokumentu Charty 77 č.1/87 nazvaného Slovo ke spoluobčanům. Tento dokument jsme vydali 6.1.1987, zaslali Federálnímu shromáždění ČSSR a od té doby byl mnohakrát publikován. Vyzýváme v něm občany, aby aktivně přispívali k ozdravení politického ovídučení v naší zemi otevřenou kritikou nedostatků a nedovodných privilegií. Vyzýváme ke svobodné výměně názorů a k postupnému rozšiřování demokratických prvků v občanském a veřejném životě, k národnímu smíření na demokratickém základě v návaznosti na demokratické tradice čs. republiky.

Jelikož podobné výzvy slyšíme někdy i z úst současných politických činitelů, považujeme za absurdní, že by publikaci takových prohlášení mohlo dojít k naplnění skutkové podstaty trestného činu pobuřování. Proto považujeme údajné usnesení o zahájení trestního stíhání za pouhou záminku k vyše popsanému jednání příslušníků StB.

K dalšímu případu svévolu došlo hned následující den, 23.10., a to při procesu s Michalem Mrtvým v Olomouci. Již řadu dní předtím počítali příslušníci StB různé akce, aby znemožnili nebo ztížili účast veřejnosti na procesu. Nechceme až do rozebírat, kolik času a jiných hodnot se promarnilo tím, že příslušníci StB služebními vozy za oním účelem objízděli různá pracoviště. Občané, kteří se k soudu jednání přesto dostavili, byli uvnitř soudu a budovy napadeni a zbiti obušky. Těhotná manželka obžalovaného, paní Mrtvá, byla při tom sražena ze schodů. Tento útok provedla skupina mužů z uniformovaného sboru, který veřejnosti nesná. Vznačíme pochybnost, o jakou ozbrojenou skupinu věbec šlo, že když napadení volali o pomoc a začali se k nim sbíhat lidé, ozbrojenci utekli. Vážíme se, zda tito uniformovaní muži jednali na něčí příkaz nebo na vlastní přest. Popsané události kontrastují s prohlášením předsedy senátu, který vyjádřil svá potěšení nad velkým zájmem veřejnosti o průběhu procesu a také umožnil poměrně velkému množství občanů přístup do soudní síně.

Přibližně v téže době byl už po několikáte zadržen v Praze Jaroslav Šabata z Brna. Příslušníci StB mu přitom zkroutili ruce, vyrvali aktovku a prohledali ji. Poté byly odvezeny k výslechu a nakonec z Prahy do svého bydliště. Již předtím, 6. října t.r. v podvečer, došlo k podobnému útoku na pět řádných občanů na Malostranském náměstí v Praze 1. Příslušníci StB přitom zkroutili ruce 74-letému profesoru Jiřímu Hájkovi.

V našem dokumentu č.42/87 K závažné odálosti v Dejvicích jsme upozorňovali na to, jak někteří příslušníci SNE dávají často svým chováním a výroky najevo pocit své všemocnosti a bezstretnosti, což u mnoha občanů jen zvyšuje obecnou právní nejistotu. V posledních represech vůči signatářům Charty 77 v Praze a vůči občanům sledujícím veřejný soudní proces v Olomouci se to projevilo v plné míře.

Tážeme se proto náležavě: dělá se tak s vědomím a souhlasem příslušných politických činitelů, anebo ztrácí politická moc kontrolu nad činností bezpečnostních sborů?

Praha 5.11.1987

Jaroslav Litomiský
mluvčí Charty 77

Libuše Šilhánová
mluvčí Charty 77

Josef Vohryzek
mluvčí Charty 77

Sdělení Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných, československé ligy pro lidská práva, člena Mezinárodní federace pro lidská práva (FIDH)

Všechna sdělení VONS jsou zasílána Federálnímu shromáždění. Jména a adresy členů VONS jsme zveřejnili ve sdělení č.591.

Sdělení č.596 (Represa v souvislosti se Slovem ke spoluobčanům)

V noci z 22. na 23.10.1987 byly provedeny domovní prohlídky v bytech signatářů Charty 77 dr.Václava Bendy, Jiřího Gruntoráda a ing.Petra Uhla. K Jiřímu Gruntorádovi se příslušníci StB dostavili již ve 13,30 hodin, přičemž využili situace, že je podle pravidel ochranného dohledu musí pustit do bytu, a neoprávněně a bez jakékoliv protokolace zde odnali značné množství písemností a publikací. J.Gruntoráda pak odvedli k výslechu.

Vlastní prohlídky započaly před osmou hodinou večerní a provádělo je zhruba 20 příslušníků StB, z nichž byli jmenovitě uvedeni kpt.JUDr.Martin Kozák, npor.JUDr.M.Kováčik, npor.JUDr.Václav Michálek, npor.JUDr.Ota Pavlíček a npor.JUDr.V.Turek. Ani v jednom případě nebyli příslušníci StB vybaveni usnesením o domovní prohlídce - argumentovali nebezpečím z prodlení. Do bytu V.Bendy vnikli násilím při náhodném otevření dveří a první část prohlídky zde probíhala jen za přítomnosti jeho dětí, z nichž nejstarší Marek je ovšem již plnoletý. Zákonem předepsané předběžné výslechy, zda bude hledaná věc vydána dobrovolně, byly provedeny pouze na neurčité "tráhoviny závadného charakteru". Teprve 23.10. byla doručena usnesení (spolu s rozhodnutím o dodatečné prohlídce na chatě V.Bendy) vyšetřovatele StB mjr.Jiřího Jarose (s nečitelnou šifrou městského prokurátora v Praze); z nichž vyplývá, že prohlídky byly provedeny v souvislosti s trestním stíháním, zahájeným 22.10.1987 pro přípravu poburování dokumentem Charty 77 č.1/1987 Slovo ke spoluobčanům (který je úřadem znám již nejméně deset měsíců a který byl široce publikován v zahraničních sdělavecích prostředcích). V rámci tohoto pochybného trestního stíhání však příslušníci StB nezabavovali jen vytíštěné exempláře Slova ke spoluobčanům, ale také okrovské rnožství písemností, časopisů a knih, od pohádek až po odborné texty filozofického, psychologického, a dokonce i psací stroje, rozhlasové přijímače, magnetofony a jiné technická zařízení (celkem bylo při těchto prohlídkách odnato bezmála 1500 položek). Nejdále trvala domovní prohlídka u P.Uhla až do 2,30 hodin ráno. Protože vzhledem k množství očnatých věcí nebyla možná jejich řádná protokolace, trávili postižení následující dny komisionální prohlídkou na odboru vyšetřování StB v Bartolomějské ulici - u P.Uhla skončila až 25.10.1987. Byli také svědecky vyslechnuti k údajnému poburování Slovem ke spoluobčanům, byly jim vyzáleno varování a od 22.10. byli po několik dnů ve dne v noci sledováni. V uplynulých dnech byli k této záležitosti vyslychaní také ing.Pavel Bratinka, Bohumír Hájek, Ladislav Lis (dvakrát), Anna Marvanová a mluvčí Charty 77 Libuše Šilhánová.

Pokládáme tyto prohlídky za nespravedlivý a ničím neospravedlnitelný akt, který ostatně svým průběhem nejspíše připomíná loupežný nájezd. Bylo by velice rozumné, kdyby příslušné orgány vynovely stíhnostem V.Bendy, J.Gruntoráda a P.Uhla a A.Sabatové a postaraly se o radikální nápravu, včetně patřičné morální i materiální satifikace.

V Praze 29.10.1987

Příloha: Výňatky ze scénáře

1. (...)

Stěžuji si na to, že tato domovní prohlídka byla spíše loupežným nájezdem než řádným kriminalistickým aktem. I v případě, že bychom vykonstruované trestní stíhání uznali za zákonné a smysluplné, vztahuje se k němu sotva jedna desetina více než čtyř set odňatých položek. Co mají s údajným pobuřováním "Slovem ke spoluobčanům" společného kulturní, teologické a psychologické texty a časopisy (od 50 let starých myšlenek Edith Stainové po Paraf, Revolver Revue, Divadio, Kritický sborník, Vokno, Alternaci, Náboženstvo a súčasnost atd.). Podle jakého zákona je třeba zabavit každý úryvek mého rukopisu a každý mnou podepsaný text. Z jakého důvodu je třeba v souvislosti s vytiskněným textem "Slovo ke spoluobčanům" odnímat můj psací stroj či videokazety. Obávám se, že Vaši podřízení ne sledovali objasnění údajné trestní věci, ale byli motivováni touhou pomstít se mi a omezit mou občanskou aktivitu. Je Vaší povinností zjednat nápravu. Já věru netoužím někomu ublížovat a budou-li mi všechny mé věci v pořádku vráceny, chci jen poprát Vašim podřízeným, aby se v budoucnu zaměstnávali užitečněji.

(adresováno vyšetřovateli StB mjr. JUDr. Jiřímu Jarošovi 26.10.1987)

Dr. Václav Benda, Karlovo nám. 18, Praha 2

2. (...)

Důvodem domovní prohlídky bylo údajné podezření, že se v bytě nacházely "letáky" s názvem "Slovo ke spoluobčanům" s protispolečenským obsahem pobuřujícího charakteru, tedy schopné vyvolávat nepřátelské nálady či postoje vůči společenskému zřízení. Ve skutečnosti je však "Slovo ke spoluobčanům" dokumentem Charty 77 (č. 1/87 z 6.1.1987), podepsaným osmi představiteli Charty 77. Byl zaslán čs. úřadům a mnohokrát zveřejněn rozhlasem, exilovými časopisy a pomocí opisů v československu. Dokument jako celek ani žádnou jeho část nelze hodnotit jako pobuřující proti stávajícímu společenskému systému, pokud ovšem tento systém není ztotožnován s překážkami, stojícími v cestě většímu uplatnění lidských práv a v cestě demokratického rozvoje společnosti; po nichž dokument volává.

Protože však takové ztotožnění - pokud se ho StB dopustila - nemá oporu v českém právním řádu, který naopak předpokládá, že občanská práva a demokratický rozvoj společnosti jsou stávajícím společenským zřízením zajištěny, a protože zároveň StB začala najednou, po mnoha měsících, považovat další zveřejňování "Slova ke spoluobčanům" za trestný čin, je celé trestní stíhání, zahájené dne 22.10.1987 ve věci přípravy k trestnímu činu, pobuřování (§ 71 I k. 100 Ia tr. zákona), nezákonné. Průběh prohlídky, při níž bylo zabaveno velké množství písemností, knih (včetně knih pro děti), časopisů, magnetofonových kazet a pásků a dokonce dva radiopřijímače, tedy věci, které ve své naprosté většině nemohou mít žádnou souvislost se "Slovem ke spoluobčanům" odůvodňuje naše podezření, že důvod, uvedený v usnesení, byl nejen nezákoný, ale navíc jen zámlinkou k vyrabování bytu. Protože uvedením podružného nebo přímo falešného důvodu k domovní prohlídce obešli příslušníci StB zákon, je domovní prohlídka právně neplatná. Proto žádáme o navrácení našich věcí, včetně odňatých výtisků dokumentu Charty 77 "Slovo ke spoluobčanům".

(adresováno městskému prokurátorovi v Praze prostřednictvím § SNB hl.m. Prahy a řediteli, odboru vyšetřování StB dne 26.10.1987)

Anna Šabatová a Petr Uhl, Anglická 3, Praha 2

*

Sdělení č. 697 (Michal Mrkvíčka znova odcouzen)

Dne 23.10.1987 proběhlo před senátem okresního soudu v Olomouci předsednictví JUDr. Josefa Horníka odročené hlavní líčení v trestní věci proti Michalu Mrkvíčkovi. Jak jsme informovali (viz naše sdělení č. 551, 579, 584, 591, 612 a 689), byl mladý katolík M. Mrkvíčka po téměř sedmiměsíční vazbě tímto soudem (29.10.1986) uznán vinným trestním činem maření dozoru nad církviemi a náboženskými společnostmi (§ 173 tr.z.) a přípravou k trestnímu činu pobuřování

(§ 100, odst. 1a, b a odst. 3 tr.z.) a odsouzen k 13 měsícům s podmíněným odkladem na tři roky. Krajský soud v Ostravě však dne 10.12.1986 vyhověl odvolání prokurátora, rozsudek olomouckého soudu zrušil a vrátil věc olomouckému prokurátorovi k došetření. V nově vypracované obžalobě ustoupil okresní prokurátor JUDr. Jaroslav Voda od své původní přísnější právní kvalifikace (dokonaný trestný čin pobuřování) - tím současně opravujeme nepřesnost ve sdělení č. 689 - nicméně se dožadoval nepodmíněného trestu odňtí svobody. Senát JUDr. Horníka nakonec vynesl rozsudek, jímž se M.Mrtvý shledává vinným vyšě uvedenými trestnými činy a odsuzuje se k trestu odňtí svobody s podmíněným odkladem na dva roky - jediná věcná změna byla odůvodněna tím, že od původního rozsudku uplynul právě rok. Obžalovaný i prokurátor si ponechali lhůtu k odvolání.

Jak známo, měl se M.Mrtvý údajného trestného činu maření dozoru státu nad církvími a náboženskými společnostmi dopustit tím, že rozmnožil a rozšiřoval náboženskou literaturu, přísněji trestné přípravy k pobuřování pak tím, že ve 250 exemplářích rozmnožil (leč nerozšířil) statě dr.Eriky Kadlecové "Oživení zájmu o náboženství". Jako nové důkazy bylo při tomto hlavním líčení konstatováno jen dobrozdání Sekretariátu pro věci církevní při ministerstvu kultury a odborné vyjádření Ústředního církevního nakladatelství (mnichomluvně a chaoticky dosvědčující skutečnost, že tisk i dovoz náboženské literatury je podle zákona výlučně v jejich kompetenci - aže ji necholají ani tisknout, ani dovážet) a dopis dr.Eriky Kadlecové okresnímu soudu, končící téměř zcufalou větou: "Jakožto občánka našeho státu považuji za absurdní, že by mohl být socialistickým soudem odsouzen věřící katolík za pokus o rozšiřování marxistické studie o religiositě."

Michal Mrtvý siř v úvodu hlavního líčení konstatoval: "...nabyl jsem přesvědčení, že soudní líčení je součástí protináboženské kampaně a rozsudek je předem stanovený. Proto odmítám jakoukoli výpověď a jako věřící křesťan se odvraždám do údla Boží." Na tomto stanovisku setrval po celou dobu hlavního líčení a důrazně je rozvedl ve své závěrečné řeči. Prokurátor používal obligačního falečného argumentu: jakákoli kritika zřízení je automaticky důkazem nepřátelství vůči zřízení.

V závěru své řeči prokurátor citoval Gottwaldovo republiku si rozvrádat nedává.

Vlastní hlavní líčení probíhalo vcelku korektně, rozsudek je relativně mírný, soudního jednání se zcela neobvykle mohlo zúčastnit cca 65 přátel obžalovaného. Při zdůvodňování rozsudku se JUDr. Horník triumfálně obracel na přítomnou veřejnost a říkal, že je vítaným svědkem demokraticnosti a konciliantnosti čs.soudního řízení.

S těmito pespotně pozitivními fakty ostře kontrastovala atmosféra, kterou okolo tohoto grotesku vytvořily orgány SNB. Každě přátele obžalovaného byla na den procesu dodatečně zrušena dovolená, jiní byli střeženi ve svých bytech a bylo jim zabráněno je opustit. Cca 15 občanů bylo zadříváno přímo v soudní budově, byli různě šikanováni (p.Adamík utrpěl srdeční záchvat a musel být hospitalizován) a nakonec odvezeni do sousedního města a asi po třech hodinách propuštěni. K nejdrastičtějšímu incidentu došlo po vstupu paní Dany Mrtvé, manželky obžalovaného, manželů Šávrarových, profesora Liberdy a několika dalších osob do soudní budovy. Asi dvacetileté komando mužů v uniformách SNB a v maskovacích vojenských pláštích je bez důvodu, bez výstrahy či výzvy napadlo obušky a pěstmi. Těhotná paní Mrtvá byla sražena ze schodů. Když na volání napadených přispěchali na pomoc další přátele ze soudní síně, úderné komando se rychle stáhlo.

Pokládáme za politováníhodné porušení čs.zákonů a přijatých mezinárodních paktů, že někdo může být odsouzen do vězení za pouhé rozšiřování informací. Za mimořádně alarmující však pokládáme skutečnost, že navzdory ústavou postulované nezávislosti justice se výkoné orgány mohou přímo v soudní budově dopouštět brutálních excesů - a že jsou si zřejmě zcela jistý svou bezrestuostí.

rozhodnutí č. 698 (Soud potvrdil výpověď Jarmily Strejcové)

Dne 16.10.1987 se před senátem okresního soudu v Hradci Králové za předsednictví JUDr. Věry Adámkové konalo již páté, závěrečné stání v pracovně-právním procesu, jímž se Jarmila Strejcová domáhá neplatnosti výpovědi ze zaměstnání vychovatelky, dané jí k 28.2.1987 proto, že při domovní prohlídce v dubnu 1985 byla v jejím bytě nalezena náboženská literatura (viz naše sdělení č. 681).

Přávní zástupce J. Strejcové JUDr. Ján Černogurský, který nahradil JUDr. Josefa Průšu, soudem vyloučeného z dalšího jednání, poukázal na nelidskost celého postupu (J. Strejcová je vyhozena na dlažbu po 27 letech kladně hodnoceného působení ve funkci vychovatelky a tři roky před odchodem do důchodu) a na celou řadu formálních závad: Zejména však zdůraznil, že odpůrce před soudem opakováně prohlásil, že výpověď nedává pro náboženské vyznání. Má-li obžalovaná podle Ústavy ČSSR právo na náboženské vyznání a přiznává-li jí toto právo i odpůrce, její bývalý zaměstnavatel, má tedy nepochybně i právo mít u sebe náboženskou literaturu.

Senát okresního soudu však přesto rozsudkem, doručeným dne 23.10.1987, žalobu J. Strejcové zamítl a uznal tím výpověď za platnou. Rozsudek není pravomocný, je však pravděpodobné, že se J. Strejcová odvolá ke krajskému soudu.

Rozsudek obsahuje celou řadu nesrovnaností. Pro ilustraci přesně ocitujeme a skomentujeme jedinou větu z jeho odůvodnění: "Je zcela nepochybným a musí to uznat i navrhovatelka, pokud by byla zjištěna okolnost, že u ní byla nalezena nelegální literatura v době, kdy by se např. ucházela o vznik pracovního poměru vychovatelky, pracovní poměr by s ní navázán být nemohl." Především upozorňujeme, že k tomuto odsutně učinil již právní zástupce J. Strejcové, daktorku práv Věru Adámkovou, že čs. právní rád nezná pojem "nelegální literatury", a že jím tudíž nelze i operovat v právně závazných dokumentech. Tvrzení rozsudku "je zcela nepochybným" a musí uznat i navrhovatelka" si pak dovolujeme zpochybnit jedním konkrétním případem. Paříž Marie Ruth Křížková, aktivní katolička, signatářka článku 77 a její mluvčí v roce 1983, nejen vlastní obdobnou literaturu jako Jarmila Strejcová, ale řadu z těchto textů sama napsala nebo spolupodepsala. Tato byla k 1.9.1987, s plným vědomím zaměstnavatele o těchto skutečnostech, nastala jako učitelka základní školy.

Výpověď i stvrzující rozsudek se dovolávají pedagogického slibu, který měla J. Strejcová držením náboženské literatury porušit. Protože je podle našeho názoru text tohoto slibu protiústavním a protože zejména jeho interpretace soudem otevírá volné pole diskriminaci čs. občanů, uvádíme v příloze jeho plné znění.

Příloha: pedagogický slib

V Praze 4. listopadu 1987

Pedagogický slib

Slibuji, že budu vždy pracovat v zájmu dělnické třídy a cíkutečňovat politiku komunistické strany ČSSR. Budu věrná ČSSR a budu obhajovat a upevňovat její socialistické zřízení.

Slibuji, že budu zachovávat útvar ČSSR i ostatní zákony a právní předpisy, budu svědomitě plnit své povinnosti a pokyny vedoucích pracovníků a zachovávat mlčenlivost v pracovních věcech.

Budu podle zásad komunistické výchovy pěstovat v žácích lásku k socialistické vlasti. Povedu je k úctě k dělnické třídě a komunistické straně ČSSR. Budu je výchovávat v duchu marx-leninského světového názoru. Zavazuji se rozvíjet a šířit mezinárodní cítění a prohlubovat přátelství se socialistickými národy, zejména se SSSR.

Jsem si vědoma toho, že svým osobním životem, postoji, jednáním, účasti na veřejném životě a vystupováním podstatně ovlivňuji jako socialistický učitel výchovatel, mistr odborného výcviku chování a jednání žáků i nejmladší veřejnosti.

Něži veškerém svém jednání budu mít na zřeteli prospěch ČSSR a jejího lidu. Je mi vědoma následků, které by pro mne vyplynuly z neplnění slibu.

Sdělení č. 699 (Katolický kněz Bystřík Cyril Janík na svobodě)

Okresní soud v Lounech vyhověl rájosti odscuzeného Bystříka Cyrila Janíka a rozhodl o jeho podmíněném propuštění z výkonu trestu. B.C.Janík je katolický kněz, člen františkánského řádu. 4.února 1986 byl odsouzen okresním soudem v Popradě k 28 měsícům nepodmíněné za údajný podvod podle § 250 I a, 2 b tr.z. Krajský soud v Košicích dne 29.května 1986 rozsudek okresního soudu potvrdil (viz sdělení č.497, 512). V červnu 1986 B.C.Janík nastoupil výkon trestu v NVÚ Nové Sedlo. Dne 21.10.1987 byl po 15 měsících rozhočněním okresního soudu v Lounech propuštěn. Zbytek trestu ve výši 13 měsíců mu byl podmíněně odložen na dobu tří let.

Jak jsme již uvedli, v případě B.C.Janíka šlo o zástupné trestní stíhání za náboženskou činnost, jehož obsah byl navíc v průběhu řízení několikrát změněn.
Praha 4.listopadu 1987

*

Sdělení č.700 (Nezákonné odnětí věcí na pracovišti F.Stárka)

Dodatečně se vracíme k domovním prohlídkám, které v rámci trestního stíhání ve věci přípravy poburování, zahájeného 22.10.1987 pro rozšířování dokumentu Charty 77. Slovo ke spoluobčanům, provedla Státní bezpečnost v několika bytech v Praze, kdež postižené patří rovněž František Stárek, signatář Charty 77 a jeden ze známých aktivistů českého kulturního undergroundu. V době, kdy byl F.Stárek dne 23.10.1987 na projíždce parníkem po Vltavě - parník si pronajaly za účelem hudební produkce severomoravské kapely - byla na jeho pracovišti, t.j. v kotelně restaurace U Tomáše na Malé Straně, provedena tříhodinová prohlídka bez přítomnosti jakýchkoli svědků. Příslušníci Státní bezpečnosti zdůvodnili Stárkovi nadřízenému své vniknutí na pracoviště tím, že vykonávají protipožární kontrolu. Teprve po prohlídce s vedoucím sepsali protokol o odňatých věcech. František Stárek v této souvislosti nebyl policií vyslechnut. F.Stárek postrádá dvě knihy, které byly vypůjčeny z knihovny, větší počet filmů do fotoaparátu a barevná papíry, které krátce před prohlídkou zakoupil.

Kromě poukazů na nezákonné postupy Státní bezpečnosti v celé této trestní věci, které jsme již vyjádřili ve sdělení č.696, připomínáme, že prohlídka na pracovišti a zvláště způsob jejího provedení nemá oporu v trestním řádu a je i z formálního hlediska nezákonným aktem.

Praha 9.11.1987

*

Sdělení č.701 (Pavol Miňo odsouzen)

Dne 3.11.1987 odsoudil městský soud v Košicích, jehož senátu předsedal JUDr. Andrej Nitrcík, 34letého uměleckého fotografa Pavla Miňa z Košic za trestný čin poškozování zájmu republiky v cizině podle § 112 tr.zákona ke třem měsícům a deseti sedmi dnům nepodmíněně. Soud dále rozhodl, že věci, které byly odňaty při domovní prohlídce v roce 1985 a které pro Pavla Miňa představují prostředky k obživě - jde totiž o fotografické aparáty a další přístroje v hodnotě 60.000 Kčs, mají být majiteli vráceny. Vzhledem k tomu, že v r.1985 byl v této trestní věci Pavol Miňo právě 3 měsíce a 27 dní ve vazbě, a tedy trest již vykonal, lze považovat rozsudek za mírný. Nelze se však smířit s tím, že č.soudem byl uznán vinný člověk, který neudělal nic jiného, než že se pokusil vyvázat do Maďarska umělecké fotografie a literární text svého přítele. Případ není ještě usavřen, protože rozsudek není pravomocný. Pavol Miňo se vzdal opravného prostředku, ale prokurátor si ponechal lhůtu na rozmyšlenou. (Viz naše sdělení 671 a 676.)

Praha 9.11.1987

*

Sdělení č.702 (Balší represe proti Lidovým novinám)

Příprava zkoušebních čísel nezávislého měsíčníku Lidové noviny je provázena kvíšením zájmem Státní bezpečnosti. V pondělí 9.listopadu ve večerních hodinách

byl na Ruské třídě v Praze před 11.11. ráce zadržen signatář Charty 77 a člen VONS Jiří Ruml, který šel se svou manželkou po ulici. Dva příslušníci StB, údajně Hanák a Kadlec, oba manžele zastavili a vyzvali Jiřího Rumla, aby s nimi odjel k vyšetřovateli. Protože nepředložili žádný písemný příkaz k předvedení, Jiří Ruml odmítl s nimi jet. Poté přivoláná hlídka Veřejné bezpečnosti zkroutila dotyčnému ruku a násilně ho vsadila do civilního auta.

V Bartolomějské ulici ve služební místnosti StB byl Jiří Ruml podroben nezákoně osobní prohlídce a byly mu odejmuty a zabaveny všechny písemnosti, konkrétně osobní poznámky a dvě zkušební předlohy Lidových novin, druhé nulté číslo z listopadu a první nulté číslo ze září t.r.

Při výslechu, vedeném pplk. Trkovským, byl Jiří Ruml upozorněn, že vydávání Lidových novin lze považovat za přestupek proti ustanovení zákona o periodickém tisku z roku 1966. Tento zápis odmítl Jiří Ruml podepsat s tím, že jde o zkušební čísla nezávislého měsíčníku, který bude příslušnému úřadu předložen k řádné registraci, jakmile jeho příprava přestane být předmětem nežádoucího zájmu Státní bezpečnosti.

V souvislosti se zadržením Jiřího Rumla byli téhož dne večer předvedeni k výslechům signatáři Charty 77 Zdenek Pind a Rudolf Zeman.

Praha 10.11.1987

Dopis čtyř chartistů předsedovi vlády

Bubomír Štrougal
předseda vlády ČSSR

Pane předsedo vlády!

Vyšetřovatel Státní bezpečnosti mjr. JUDr. Jiří Jaroš zahájil dne 22.10.t.r. trestní stíhání ve věci přípravy k tr. činu poburování, a to proto, že se v Praze vyskytly výtisky dokumentu Charty 77 (č. 1 z roku 1967) "Slovo ke spoluobčanům". V rámci tohoto trestního stíhání byly nařízeny a provedeny - bez předchozího souhlasu prokurátora - domovní prohlídky v našich bytech, a to v noci z 22.10. na 23.10.t.r.

Vzhledem k platnému čs. právnímu řádu i zásadám, vyhlášovaným v poslední době Vaší vládou a komunistickou stranou, považujeme za zcela absurdní, že pracovníci StB mohou označit právě tento dokument Charty 77 za pobuřující ve smyslu trestního zákona. Charta 77 je občanská iniciativa, která v naší zemi působí už jedenáct let. Nebylo a není jejím záměrem vylákat nepřátelské náladu vůči společenskému zřízení, nýbrž přispět k většímu uplatňování lidských práv, k upevnování zákonnosti a - zvláště v poslední době, jak o tom svědčí právě "Slovo ke spoluobčanům" - k demokratizaci společnosti. Skutečnými nepřáteli stávajícího společenského a politického zřízení nejsme my, ale ti, kteří mocenskými prostředky brání tomu, aby se tato společnost vyvíjela v duchu psaného práva a oficiálně deklarovaných zásad, včetně mezinárodních závazků v oblasti lidských práv.

Jako předsedu vlády a čelného představitele politické strany, která nyní propaguje demokratizaci společnosti, Vás žádáme o ochranu před těmito lidmi. Pro lepší posouzení celé záležitosti Vám zasíláme "Slovo ke spoluobčanům" (v inkriminované tištěné podobě) a také opisy našich stížností proti domovním prohlídkám, při nichž byla porušena četná zákonná ustanovení.

V Praze 29.10.1987

Václav Benda v.r. Jiří Gruntorád v.r. Petr Uhl a Anna Šabatová v.r.

Karlovo nám. 18 Oldřichova 23 Anglická 8
120 00 Praha 2 120 00 Praha 2 120 00 Praha 2

Přílohy: Slovo ke spoluobčanům

Stížnost V. Bendy proti domovní prohlídce

Stížnost A. Šabatové a P. Uhla proti domovní prohlídce

Sdělení VONS č. 696

Stížnost J.Gruntoráda

Náčelník Správy SNB
pro Prahu a středočeský kraj
Bartolomějská 7

Jiří Gruntorád
Oldřichova 23
Praha 2

Pane náčelníku!

Dne 16.září 1987 jsem odesal podání adresované náčelníkovi OS SNB Praha 2 (kopii přikládám). Z obsahu je zřejmé, že se jedná o stížnost na postup jeho podřízených. Do dnešního dne jsem neobdržel písemnou odpověď, na kterou mám podle zákona právo. Vaši podřízení však porušují má práva ještě mnohem vážněji.

22.října 1987 v odpoledních hodinách vnikli do mého bytu pracovníci OS SNB Praha 2 por.František Vandas a ppor.Hřebík v doprovodu muže, který se představil jako nstržm.Mášek (slouží u složky StB v Bartolomějské ulici 7) pod zámkou kontroly osoby v ochranném dohledu. V bytě se pohybovali zcela bez zábran, přes mé protesty si prohlíželi písemnosti a další předměty, které se zde nacházely, a dokonce přivolali služebního fotografa, který zde pořídil řadu snímků, ačkoliv jsem protestoval i proti tomu. Pak mne prohlásili za zadrženého a odvezli mne na OS SNB Praha 2. Spolu se mnou odvezli větší množství písemností a dalších věcí, jejichž soupis však nepořídili. Ve své kanceláři mne pak por.Vandas nutil, abych se podrobil fotografování a sejmout otisků prstů. To jsem rezolutně odmítl. Vyhrožoval mi rovněž trestním stíháním. Po delší době jsem byl odvezen do Bartolomějské ulice, kde mi vyšetřovatel StB kpt.JUDr.Martin Kozák vyhlásil usnesení, jímž bylo zahájeno trestní stíhání ve věci pokusu pobuřování (§ 8 k § 100 tr.z.) a sdělil mi, že v této věci bude v mého bytě provedena domovní prohlídka. Na mou žádost upřesnil, že jsou hledány letáky a věci s nimi související. Po předběžném výslechu jsem byl odvezen domů, kde byla vykonána prohlídka trvající téměř čtyři hodiny. Nebyly při ní nalezeny žádné letáky ani předměty s nimi související. Zato bylo odnato vše, co se příslušníkům líbilo, včetně čistého papíru, literárních časopisů, sborníků, beletrie, korespondence, psacího stroje atd. Proti počínání Vašich podřízených jsem několikrát protestoval a přímo do protokolu jsem podal stížnost. Přesto mi bylo odnato 96 položek, z nichž některé obsahovaly větší počet kusů. Celkovou hodnotu nemohu ani přibližně vyčíslit, jde však do tisíců korun. Prohlídka skončila o půlnoci; dodatečně jsem se doveděl, že odpoledne po mém zadržení byl v mého bytě viděn důstojník StB Dobranský.

Následujícího dne jsem byl opět zadržen a po více než čtyřech hodinách zadržení v budově Správy SNB pro Prahu a Středočeský kraj jsem byl předveden k vyšetřovateli StB mjr.Pětovi do Bartolomějské č.4. Ten mi odevzdal usnesení, jímž bylo zahájeno trestní stíhání ve věci přípravy k pobuřování (§ 7 k § 100 tr.z.), tedy nikoli pokusu pobuřování, jak tvrdil kpt.Kozák, opatřené nečitelným podpisem prokurátora. Z usnesení vyplývá, že inkriminovaným letákem má být vytiskný dokument Charty 77 "Slovo ke spoluobčanům". Po svědeckém výslechu, při kterém jsem uplatnil právo odepřít výpověď a který trval asi hodinu, jsem podal přímo do protokolu stížnost proti postupu Vašich podřízených. Pak jsem byl ještě další tři hodiny bezdůvodně zadržován a po propuštění sledován celý víkend značným počtem příslušníků StB.

Upozornuji Vás, že dokument Charty 77 "Slovo ke spoluobčanům" byl zveřejněn již v lednu t.r., jeho obsah je zcela nezávadný a nelze jej označit za protisocialistický či pobuřující. Vše popsané represivní akce tedy postrádají jakýkoli zákonného podklad a jsou čirou zvůli. Vaši podřízení se při nich dopustili zneužívání pravomoci veřejného činitele, omezování osobní svobody a krádeže.

Co nejdůrazněji požaduji přezkoumání tohoto případu, vrácení odcizených a ochnatých věcí, potrestání pachatelů a písemné vyjádření ke všem mým stížnostem. Pokládám za nezbytné, abyste učinil taková opatření, která by zcela vyloučila možné opakování podobného případu. Začněte třeba odstraněním busty J.V.Stalina z kanceláře poručíka Vandase; možná že spolu s ní zmizí i duch padesátých let.

31.října 1987

Jiří Gruntorád

Na vědomí: předseda vlády ČSSR Lubomír Štrougal

Vyhľásenie k deportáciám Židov zo Slovenska

Nielen jednotlivci, ale i národy majú svoje vedomie a jeho historickú kontinuitu. Majú sčítavédomie, v ktorom možu konáť dobré i zlé činy. A majú i svedomie, ktoré dobré činy schvaluje a pre zlé im robí výčitky. Toto všetko máme pred očami, keď myslíme na udalosti, ktoré sa stali uprostred druhej svetovej vojny s našimi spoluobčanmi a bratmi židovského pôvodu.

Pred 45 rokmi sa uskutočnili nezákonne deportácie desaťtisícov Židov, mužov, žen, detí a stracov zo Slovenska. Deportáciám predchádzali právne aj faktické opatrenia, ktoré nastolovali diskrimináciu a násilie voči židovským spoluobčanom. Pomedzi týchto opatrení treba spomenúť najmä adaptáciu norimberských rasových zákonov na Slovensko. Deportácie a ďalšie protižidovské opatrenia boli v slovenských rukách. Väčšina z týchto deportovaných židovských obyvateľov zahynula potom v nacistických koncentračných táborech.

My, príslušníci mladších generácií vrátanie generácie šestdesiatročných, ktorí boli v čase vojny príliš mladí a nezúčastňovali sa verejného života, nemali sme osobne podiel na zločinoch, ktoré sa v týchto časoch stali s námi židovskými spoluobčanmi. Udalosti, o ktorých hovoríme, napriek tomu prežívanie ako članchu a nel'udskost, ktoré nielen odsuzujeme, ale nad ktorými chceme vyjadriť hlbokú l'útost a za ktoré chceme odprosiť všetkých živých príbuzných týchto obetí nel'udskosti i všetkých príslušníkov ich národa, keďže doteraz to neurobil z rozličných príčin nikto zodpovedný z nášho stredu. Tento prejav l'útostí a odprosenia nechceme oslabovať tým, že by sme rozeberali historicke pozadie v našom národe v jeho minulosti. Ponechávame historikom ich spravodlivé posudenie celkovej absurdnej medzinárodnej situácie tých čias, v ktorej sa všeobecne ustúpovalo pred násilím, v ktorej existovali neslychané tlaky, čo obmedzovali priestor celkom slobodného konania. Nechceme hovoriť ani o prejavoch odporu proti prenásledovaniu našich židovských spoluobčanov zo strany vtedajších predstaviteľov cirkvi, v ich protestoch a zásahoch, ani nechceme rozvádzat pomoc, ktorú poskytli mnohí v našom národe našim židovským bratom nel'udsky stíhanym. To všetko ponechávame spravodlivému súdu dejín. Nechceme totiž nijako v tomto našom vyhlásení oslabiť to jediné, čo považujeme za potrebné vyslovíť. Hlbokú l'útost a opravdové odprosenie za všetko to, čo sa s našimi židovskými spoluobčanmi a bratmi vo skutočnosti stalo, keď väčšina z nich bola zločinne vyvezená a potom usmrtená v nacistických koncentračných táborech.

Za mŕtvmi možeme už len smútiť, alebo veriaci zpomedzi nás sa za nich s hlbokou l'útostou modlit'. Ich živých príbuzných a ostatných príslušníkov národa po celom svete by sme však chceli odprosiť v mene nášho svedomia, v mene ľudskej a kresťanskej signatári i v mene náboženskej viery, ktorú sa usilujeme prežívať a ktoré korene cez Starý zákon sú nam spoločné s národom Izraela. K tomuto vyhláseniu nás počýva tiež skutočnosť, že na Slovensku nie je dosťojného paulatína, ktorý by pripomíнал túto najväčšiu kolektívnu tragédiu v našich dejinách. Taktiež synagógy, tieto nekdajšie centrá židovských náboženských obcí na Slovensku a Židovské cintoríny sú v žalostnom stave a postupne zanikajú. Kresťidošské cintorínia a najmä vyvezenie židovských obyvateľov zo Slovenska popreli princípy, ktoré by sme chceli vidieť ako nosné pri tvorbe slovenskej budúcnosti. Rovnosť všetkých bez ohľadu rasy, tolerancia, sloboda vyznania, demokracia, zákonnosť, láska medzi ľudmi. V nádeji na takúto budúcnosť medzi ľudmi predkládame príslušníkom židovského národa pred tvárou sveta toto naše úprimné vyhlásenie.

Október 1987

Dominik Tatarka - spisovateľ

Mana Ponická - spisovateľka

Jozef Jablonický - historik

František Mikloško - matematik

Ján Černogurský - právnik

národný Vincent Hložník - maliar

Jozef Hlinický - architekt
Eva Trizuljaková - akad.maliarka
Roman Berger - hudebný skladateľ
univerz.prof.Vladimír Haviar - kardiológ
nár.um.Milan Rúfus - básnik
Alois Gabaj - robotník
Ján Chrizostom Korec - katolický biskup
Martin M.Šimečka - spisovateľ
Vladimír Jukl - matematik
Helena Gondová - úradníčka
Ján Lajčák - výskumný pracovník
Daniel Fischer - akad.maliar
Marek Huba - akad.sochár
Ladislav Čiarny - akad.maliar
Milan Bočkaj - akad.maliar
Miro Pážlik - hudebný skladateľ
nár.um.Eugen Suchoň - hudebný skladateľ
Katarína Lazarová - spisovateľka

Pozn.red.: Tento text byl přečten na území bývalého koncentračního tábora Dachau, kde účastníci smutečního shromáždění vzpomněli 45.výročí deportace Židů ze Slovenska.

(z relace Hlasu Ameriky)

Krátké zprávy

Hávštěva estonského spisovatele

V minulých dnech navštívil Československo předseda Klubu estonských spisovatelů Arvo Valton (nar.1935), jehož romány Osm Japonek a Dům plný přízraků byly vydány i česky oficiálními nakladatelstvími. Estonský spisovatel podepisoval svá knihy čtenářům v knihkupectví Karla Čapka v Praze na Vinohradech. Během svého pobytu v Praze se sešel s mnoha lidmi; k nejzajímavějším setkáním patří bez sporu jeho návštěva spisovatele Václava Havla dne 9.11. Shodou okolnosti se tehdy konala v témež domě, v bytě spisovatelského bratra Ivana Havla pravidelná přednáška s obvyklou policejnou asistencí před vchodem do domu. Estonský spisovatel byl rovněž legitimován a zapsán. V bytě Václava Havla pak oba spisovateli za přítomnosti dalších přátel několik hodin diskutovali o literárních, kulturních i politických problémech. Arvo Valton poskytl během svého pobytu v Praze také tři rozhovory, oficiálnímu týdeníku Tvorbě a dvěma nezávislým časopisům.

*

Erich Kulka se domáhá práva

JUDr.Josef Danisz podal v zastoupení Ericha Kulky (nar.1911, t.č. žije trvale v Izraeli) žalobu o ochranu osobnosti proti nakladatelství Melantrich, dále proti Josefu Šebestovi, autoru knihy "V zemi zaslíbené?" a konečně proti Odpovědné redaktorce nakladatelství Melantrich dr.Monice Kaslové. V této knize, vydané Melantrichem v r.1986, je Erich Kulka označen za "konfidenta vsetínského gestapa" a člověka, který "v době okupace působil v protižidovském referátě". Dr.Danisz v žalobě a ve svém prohlášení k celé záležitosti z 29.9.1987 uvádí, že E.Kulka je známý český odbojář a autor nebo spoluautor mnoha knih, které vysly v mnoha vydáních v Československu i v zahraničí. Např.jeho kniha napsaná společně s Otou Krausem "Továrna na smrt" vyšla poprvé v Praze v r.1946, pak ještě v sesti vydáních v Praze a v 19 vydáních v zahraničí, mj. též v obrovském nakladu v SSSR. E.Kulka svědčil v sedmi čs. i mezinárodních procesech proti nacistickým válečným zločincům, byl členem komise pro identifikování válečných zločinců a spolupracoval na stálé čs.expozici v mezinárodním muzeu v Osvětimi.

Erich Kulka byl v roce 1939 dva měsíce vězněn gestapem a dále byl nepřetržitě vězněn od 4.10.1940 do 5.5.1945, kdy uprchl z pochodu smrti. Vězněn byl ve Vsetíně, na Špilberku a v Koučicových kolejích v Brně a v koncentračních táborech Dachau, Neuengamme a Osvětim-Šrežinka.

Dr.Danisz současně s žalobou požádal, aby jako vedlejší žalobci vstoupily do pře Čs.svaz protifašistických bojovníků, jehož byl E.Kulka dlouholetým členem, a nakladatelství Naše vojsko a Svoboda, která knihy E.Kulky vydávala. Požádal i o vstup obvodního prokurátora do řízení vzhledem k podezření, že inkriminovanými výroky byl spáchán trestný čin pomluvy.

Dr.Danisz dále uvádí, že v den, kdy nakladatelství Melantrich obdrželo pokus o smír v této věci (22.9.1987), vystavilo knihu Josefa Žebešty do výlohy. Z korespondence dr.Danisze plyne že ředitel Melantricha ing.Jiří Krátký se hájí tím, že rukopis byl řádně lektorován Štěpánem Vlašinem, ředitelem Ústavu pro českou a světovou literaturu ČSAV Brno a Mariánem Kramárem z oddělení mezinárodní politiky ÚV KSČ a že byl doporučen tehdejším pracovníkem odd.kultury ÚV KSČ a dnes ředitelem kádrového oddělení ministerstva kultury Jiřím Františkem, a dále že na vydání knihy vyslovil kladný názor i vedoucí oddělení ÚV KSČ s.Bejda. Proto se dr.Danisz tázá, zda jmenovaní soudruzi z aparátu ÚV KSČ jednali jménem této instituce či nikoliv. Ve svém dopise z 22.10.t.r. ústřednímu řediteli ČTK konstatuje dr.Danisz, že se v této věci obrátil na více institucí, že však "věcné a přiměřené odpovědi, a zdá se, že i odpovědného přístupu k případu E.Kulky...se dočkal pouze u ÚV KSČ".

*

Tomáš Hradilek píše prezidentovi republiky

Dopis tohoto signatáře Charty 77 z Lipniku nad Bečvou je datován již 11.10.t.r., jeho autor ho zveřejňuje po měsíci čekání, kdy se nedočkal jiné odpovědi, než potvrzení příjmu, a hlavně žádné změny své situace, na niž si v dopise stězuje. T.Hradilek v dopise připomíná, že patří ke skupině občanů z Moravy, kteří prezidentovi republiky navrhli, aby ne svou funkcí abdikoval. Vypočítává potom šikanování, jemuž ho podrobuje StB, takže má "zcela oprávněn pocit štvance". Za svůj občanský počin na 1. máje byl několik dní vězněn a odsouzen. Je často sledován, jeho dům střežen a občas tajně navštěvován cizími osobami. Je omezován v zaměstnání, on i jeho manželka jsou pomlouváni. T.Hradilek popisuje i to, jak s ním StB brutálně zacházela, když se chtěl zúčastnit soudního líčení s Michalem Mrtvým. Připomínaje tradici TGM, přeje T.Hradilek Gustávu Husákovi, aby "procitl k pravdě a k univerzálním hodnotám lidství". "Osvobození všech vězňů svědomí by bylo bezesporu tím nejlepším počátkem Vařeno procitnutí", končí svůj dopis T.Hradilek.

*

Omyl Rudolfa Battěka

Rudolf Battěk napsal dne 7.11.t.r. naši redakci otevřený dopis, v němž kriticky a nespravedlivě hodnotí úvodní řádky naši redakce k publikovanému dopisu Ervína Motla (viz Infoch č.12 z r.1987). Ve svém otevřeném dopise R.Battěk napsal:

"Redakce sděluje, že uveřejnila o případu E.Motla sdělení VONS, ale už nenapiše, že rezoluci, kterou podepsalo asi třicet občanů a podepsalo by ji nepochybně více, kdyby bylo více času, neuveřejnila. Proč?"

Pro nedostatek místa a z dalších důvodů se nemůžeme k výtkám R.Battěka veřejně vyjádřit. Pokud však jde o citovancu pasáž z jeho dopisu, připomínáme, že zmíněnou rezoluci za E.Motla zveřejnil Infoch č.4/87 (na str. 21 v plném znění včetně všech jmen signatářů rezoluce).

Red.

*

Přetiskování či jiné přebírání textů zveřejněných Infochem je možné jen s uvedením pramene. Bez uvedení pramene je možno přebírat dokumenty Charty 77, sdělení VONS, petice, otevřené dopisy, fejetony, jakož i texty, z jejichž charakteru či uvedení je zřejmé, že nebyly psány přímo pro Infoch.
